

ЯВОРОВИЯТ ЕКЗИСТЕНЦИАЛИЗЪМ

Николай Димитров

Светът на Яворов е светът на сенките и съновиденията, сублимиралият свят на очевидностите, метафизичната виртуалност на съществуващото, озарено от синкавата мъглявина на трансценденталността. Но онова, което отличава Яворовата метафизика е, че не е толкова обърната към света като субстанциален обект на проникване, колкото към Аза като съкровена поставеност и отношение в- и с-битието. И тъкмо поради това (макар че корените на Яворовия субективизъм трябва да търсим назад във времето, в релативистичните и солипсистични възгледи за света) поезията от “Безсъници” и “Прозрения” е обърната не толкова към миналото, колкото към бъдещето, тя е родствена на екзистенциалистката философия и литература, достигнала своя апогей в Западна Европа след първата световна война. По-надолу предлагам един вариант за екзистенциален сюжет на Яворовата лирика.

В първата третина на своя живот човек се изгражда като обществено същество, опознавайки света в неговата емпиричност, адаптирайки се към неписаните конвенции, които подлагат на изпитание вътрешните му усещания за свобода. Така се ражда грижата като екзистенциална спътница на човека, лишаваща го от метафизична перспектива. Грижата е социологизирана тревога за себе си, за ближните ни, за другия, за обществото, за морала, за човечеството. Този тип неспокойствие и ангажираност изпълват духовния живот на Яворовият лирически герой в първите творби на поета. В стихотворения като “На нивата”, “Градушка”, “Арменци” и др. в рамките на социалната идейна парадигма се прокрадваха и екзистенциални мотиви, визиращи изначалната обреченост на човека, абсурдността на неговия труд, зависимостта му от произвола на съдбата.

В първата стихосбирка на Яворов има и друг тип творби като “Житейски дребни грижи”, “Великден”, “Есенни мотиви”, “Чудак”, “Желание”, “Нощ”, които откриват по-пряк път към поетическите настроения от “Безсъници” и “Прозрения”. В тях тревогата е интимизирана, субективно затворена, несподелена